

МУЗЕЙНИЦТВО. САКРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО

МУЗЕЙНІ КОЛЕКЦІЇ ТА РЕСТАВРАЦІЯ

Оксана СУРМАЧ

Музей як соціокультурний інститут – сучасний стан та перспективи розвитку

У статті автор аналізує становлення сучасної моделі музею, який визначається стрімким ростом форм його існування в соціокультурному просторі і відповідно збільшенням напрямів наукових пошуків, які вивчають різні аспекти розвитку культури та її музейної сфери. Дослідження дозволяє розкрити особливості діяльності музею у його взаємодії із суспільними інститутами та визначити перспективи розвитку музею XXI століття.

Ключові слова: музей, соціокультурний інститут, музейний простір, культурний центр, соціоінтеграційна функція музею.

Музей XXI ст. почав суттєво різнитися від музеїв XIX–XX ст., і ці відмінності визначались національною специфікою соціальної організації суспільства, а також – світовим культурним процесом. Оскільки глобалізація характерна для сучасного етапу розвитку суспільства, то вона накладає певні обмеження, а, з другого боку, й відкриває нові можливості для індивідуального і колективного відвідувача музею¹. Глобалізація та інформатизація суспільства, інтенсивне формування розважально-дозвільної індустрії почали активно впливати на презентацію музейних практик, які в наш час пов'язувались не тільки з процесами збереження і інтерпретації культурної спадщини, але й спробою вирішення актуальних проблем для сучасників.

За час свого історичного розвитку музей, як підсистема сфери культури, набув сталого складу своїх компонентів (фонди, експозиція, усна комунікація із відвідувачами, персонал, будівля, музейне обладнання),

визначилась структура їх взаємодії. Він отримав громадсько-державний статус науково-історичного та культурно-просвітницького закладу, адаптувався до впливу економічних, політичних, соціальних, духовно-ідеологічних факторів, став об'єктом державної політики та управління.

Музей ХХІ ст. почав виконувати властиві соціальній пам'яті функції, але ними не вичерпувалось його суспільне призначення, оскільки походження і розвиток музею як інституту детермінується також функціональним взаємозв'язком з наукою, освітою, владою та іншими елементами соціальної структури. Серед соціально-культурних функцій музею слід назвати: охоронну (збереження культурно-історичної спадщини); інформаційну (передача і отримання, прирощування нових знань); інтеграційну (сприяє соціальній згуртованості і відповідальності); комунікативну (передбачає спілкування і особистий взаємовплив); трансляційну (набуття людиною соціального досвіду); відтворення соціальних відносин (забезпечує сталий розвиток суспільства); культурної ідентифікації особи; організації дозвілля; культурно-освітню². Музей як соціокультурний інститут почав організовувати і координувати діяльність людей із збереження минулого, передачі знань про нього, без чого ця діяльність набула б розрізненого, непослідовного і несталого характеру. Він стає засобом міжкультурної комунікації. Відвідування музею, музейне спілкування співпадає з метою його створення і розвитку: це безпосереднє спілкування з пам'ятками історії і культури і спілкування між людьми з приводу їх сприйняття, розуміння і інтерпретації минулих історичних епох за допомогою музейного предмета.

Останні вітчизняні і зарубіжні дослідження в галузі культури, її музейної сфери свідчать, що розвиток сучасного музею здійснюється перетворенням його у комплексні культурно-історичні, культурно-освітні і дозвільні центри³. Це, у свою чергу, зумовлює зміни в організації всього музейного простору: експозицій виставок, рекреаційних зон, сучасної музейної інфраструктури, освітньої діяльності. У результаті творчого пошуку в музейному просторі почалося створення нових типів музейних установ: культурних центрів, у яких діють спеціалізовані експозиції, що акцентують увагу на досягненнях різних галузей знань, окремих наук і видів мистецтва (Національний центр мистецтва і культури Ж. Помпідю тощо); спеціалізованих дитячих музеїв, де вся експозиційна й освітня робота проводиться з урахуванням вікових особливостей дітей і з використанням методик, запропонованих музейною педагогікою (дитяча студія в Единбурзі та ін.); екомuzeю, в якому відтворене з метою його збереження культурно-історичне середовище⁴. Характерною особ-

ливістю таких музеїв була поява в них, поряд з музейними видами діяльності, «немuseumних»: організація і проведення концертних програм, шоу, фестивалів, функціонування майстерень, відкриття сувенірних магазинів, кафе, ресторанів тощо⁵.

Таким чином, долаючи консервативність, зумовлену своєю головною функцією – збереження колекцій, музей почав активно встановлювати тісні зв'язки з різними інститутами суспільного життя, розширювати свій культурний простір, орієнтуючись на змістовний діалог з відвідувачами. Сучасна соціально-культурна діяльність музею за своїм внутрішнім змістом давно переступила рамки колишньої культурно-просвітницької роботи. Суттєво трансформувались функції соціокультурного менеджменту, дедалі важливішу роль починають відігравати, поряд з просвітою, культурно-творча, рекреаційно-оздоровча, розважальна і соціоінтеграційна функції музею⁶. Музей, все більше зближуючись за своїми функціями і способами організації культурного простору з культурно-дозвільними закладами, почав активно впроваджувати нові форми роботи з відвідувачами.

З кожним роком розширюється присутність музеїв у просторі Інтернету, що дає можливість, не виходячи з дому, здійснювати віртуальні екскурсії по залах музеїв⁷. Комунікація на практиці стає важливим способом розширення меж музейної діяльності, діапазону соціальних і культурних функцій, розробки і реалізації нових програм і форм роботи з різними категоріями відвідувачів, використовуючи сучасні інформаційні і інтерактивні технології, що дозволяє музею брати активну участь у культурному, політичному і соціально-економічному житті соціуму.

Відмінні риси сучасного музею, як соціокультурного інституту, виявляються сьогодні і в побудові експозиційного простору з використанням віртуальних, мультимедійних і модерних дизайнерських технологій; формуванні чіткої позиції щодо особи відвідувача, беручи до уваги його погляди, думку; намаганні впроваджувати атрактивні інновації, які визначаються змінами зовнішніх умов розвитку суспільства, його потребами і запитамі сучасних соціокультурних практик; реалізації концепцій розвитку музею, пов'язаних з демократизацією і модернізацією музейної діяльності, здійсненням соціальної і культурної взаємодії з різними організаціями і соціокультурними інститутами у контексті розширення меж культурно-комунікативного простору; розвитку і самовдосконалення у професійному плані співробітників музею із врахуванням застосування гуманітарних, інформаційних і телекомунікаційних технологій⁸.

Музей проводить постійну роботу щодо комплектування та експонування колекцій, розповсюджуючи знання про минуле, у тому числі з допомогою широкого спектру культурно-освітніх програм, формує у відвідувачів соціальну пам'ять як важливий елемент національної ідентичності суспільства. Цьому сприяє значне розширення як традиційних форм роботи музеїв: виставки, експозиції, екскурсії, лекції, масові культурно-освітні заходи; так і нові форми роботи із самою різноманітною аудиторією: музейна година, організація клубів, проведення музейних вечорів, творчих зустрічей з цікавими людьми, розробка туристичних маршрутів із оглядом музейних експозицій, проведення щорічних музейних фестивалів, а також співпраця з іншими закладами культури і мистецтва, підприємствами.

Останній часом відбувається формування єдиного музейного простору. Тенденція до об'єднання музеїв виявляється в появі особливих надмузейних структур с інтегрованими функціями. Прикладом міжнародної організації, що об'єднує як ідеологію, так і практичну діяльність музеїв різних країн, є міжнародна рада музеїв – ICOM. Подібні структури діють і на національних, і навіть на регіональних рівнях, а їх зусилля сьогодні спрямовуються на формування системи взаємопов'язаних організаційних, інформаційних каналів інтеграції музеїв та їх музейної діяльності.

Сучасна трансформація системи музею змушує вчених розмірковувати над його перспективами в структурі суспільства XXI століття. Потрібно зазначити, що однією з характерних тенденцій сучасності стало ускладнення соціально-культурної місії музею. В останні десятиліття у працях зарубіжних і вітчизняних вчених (Є. Акулича, А. Бакушинського, Е. Грачової, Ю. Гуральника, А. Мелтона, М. Нагорського, Д. Прайса, Д. Равикович, А. Разгона, О. Сапанжи, К. Скривена, К. Хадсона, Т. Шола, Ф. Шоутена, Т. Юрєневої, І. Пантелейчук, М. Рутинського, О. Стецюка та ін.) формується якісно нове розуміння специфіки музею як соціокультурного інституту і його місця в суспільному житті. Переважаючими стають культуротворча і соціоформуюча складові функції музею. Як один із інститутів культури, музей сьогодні спрямовує свою діяльність на пошук духовних основ, які мають забезпечувати суспільний прогрес. Конкретизацією уяви про сучасну функцію музею є утвердження його суспільного призначення як інструменту передачі соціокультурного досвіду.

Музей як соціально-культурний інститут стає складним організмом з розгалуженою мережею сучасних служб, спрямованих на забезпечення інтелектуальних і культурних запитів суспільства. Тому дуже важливо визначити і забезпечити інституційні, соціокультурні та педагогічні умови

музейної діяльності, які мають сприяти формуванню духовно-культурної ідентичності індивіду у сучасному мегаполісі. Завдання сучасного музею, як соціально-культурного інституту, не повинні зводитися лише до передачі суми знань про явища, процеси, факти і сутність музейних предметів. Звернення до внутрішнього світу музейного відвідувача, занурення його у історичне середовище, включення його уяви і асоціативного сприйняття – такими мають бути пріоритети нової концепції діяльності музею як соціокультурного інституту XXI ст.

Важливою для сучасності залишається проблема «музей і культурна спадщина». В сучасному світі музей постає як історично зумовлений багато-функціональний інститут, призначений для збереження культурно-історичних і природнонаукових цінностей, накопичення і розповсюдження інформації. Документуючи процеси і явища природи і суспільства, музей комплектує, зберігає, досліджує колекції музейних предметів. Тому значного удосконалення вимагає його охоронна функція, яка має давню традицію, є багатоаспектною за складом і змістом. Сьогодні в музеях знаходиться величезна кількість предметів, які вийшли з ужитку, але зберегли значну культурну цінність і привабливість, здатність викликати інтерес публіки. Формування фондів музеїв багато в чому залежить від рівня культури, смаку колекціонерів-збирачів, чиї колекції складають основу не тільки приватних музеїв, але й багатьох краєзнавчих, регіональних та інших державних музеїв.

В сучасних умовах музейна діяльність визнається як діяльність суспільства щодо природної і культурної спадщини. Тому вона має стати складовою частиною культурних процесів, а музейна мережа – сформуватися у самостійний соціально-культурний комплекс. У процесі цього музей мав перетворитися в один із найважливіших регулятивних факторів культурного розвитку суспільства, і структура його музейної діяльності має співпадати з предметно-просторовою структурою культурної спадщини країни, регіону і району, де він функціонує. Кожний музей може і повинен стати центром духовного життя країни і регіону, інститутом соціально-культурної діяльності, що має спиратись на сконцентровані у ньому цінності історії та культури. Він має стати важливим засобом організації соціокультурних процесів і соціокультурним центром в межах конкретної території, створюючи діяльну основу, яка дозволить йому функціонувати в єдиному культурному просторі України.

Важливою умовою розвитку сучасного музейного простору є його реорганізація, яка означає якісне і нерідко змістовне структурне перепрофілювання. На нині це найбільш традиційна і розповсюджена

тенденція розвитку сучасних музеїв, що розширює його горизонти і підтверджує кількісну і якісну експансію музеїв в культурі, яка визначається як «музейний бум».

На сьогодні найбільш популярною є стратегія створення музейних вулиць, кварталів. Прикладом цього може слугувати функціонування музейного кварталу у Відні, відкритого у 2001 р.⁹ До нього входять шість музеїв, художні галереї, салони, артистичні кафе, антикварні магазини. У центрі кварталу знаходиться великий відкритий зал для проведення фестивалів. Тут є також Дитячий музей, Дитячий театр і Дитячий інфоцентр, музеї тютюну, сучасного мистецтва, Центр архітектури, виставковий Центр та ін. Навіть автомати, які в інших місцях заповнені жуйкою і сигаретами, в цьому кварталі торгують виставковими каталогами¹⁰.

Важливим прикладом може слугувати і «Музейна миля» у Нью-Йорку. Це найбільш престижний, найбільш дорогий район міста, де розташовані найвідоміші музеї, живуть відомі люди, знаходяться посольства різних країн. Американці доволі особливо і сумлінно ставляться до збереження навіть дуже маленьких «клаптиків» своєї історії і дуже гордяться нею. Їх музеї – це культові місця, в які вкладені величезні кошти. Національний дух, національна гордість та історія, представлена у цих музеях, мають матеріальну силу і одночас пробуджують емоції і думки, кличуть у майбутнє снагою вражаючих прикладів своїх попередніх поколінь. Воістину глобальні зміни переживає «Музейний острів» – унікальний комплекс музеїв у центрі Берліна. Тут проводиться не тільки генеральна санація музейних будівель, але й концептуальна перебудова і об'єднання дуже різних за профілем музеїв (Старий, Новий музеї, Національна галерея, Музей Бодє і Пергамон-музей) з допомогою Археологічного променаду¹¹.

Соціокультурна місія музеїв нині сприймається вже не тільки як збереження історичної спадщини минувшини, але і як центрів актуальної інформації й активної комунікації. Внаслідок цих змін виникає потреба у нових формах організації музейної діяльності і всього музейного простору, і особливе значення при цьому набуває архітектура музейної будови. По-перше, нове розуміння функцій музею робить необхідними робити зміни на рівні внутрішньої структури музейних будівель, що виявляється у появі нових типів музейних приміщень та в їх художньому рішенні. По-друге, зміна погляду на місію музеїв відображається на рівні екстер'єру, так як зовнішній вигляд будинку має втілювати новий образ музею, більш відкритий і привабливий для публіки. Так, Документальний центр Нюрнберга (місцевий музей війни) був розміщений у старовинному приміщенні «Колізею». Тут навіть усередині стіни не оштукатурені, що надає

йому особливого шарму. В музеї нема екскурсолодів і відвідувачам видають спеціальні пристрої, які здійснюють текстовий коментар, згідно з номером експозиції на обраній відвідувачем іноземній мові. В кожному залі є невеликі міні-кінозали, де можна переглянути документальний фільм з тієї чи іншої тематики. У модерновій надбудові зі скла і металу над самим «Колізеєм» розміщені прес-центр і лекційний зал, з вікон яких відкривається чудова панорама старовинної частини Нюрнберга¹². Цей досвід переконливо доводить, що музей може використовувати цілий спектр різних методів: від консервації до безпосереднього втілення в сучасну практику реконструйованих елементів середовища. Таким чином можна створювати певну структуру культурного життя суспільства на базі його культурно-історичного середовища, а також здійснювати перехід музеїв від павільйонного і ансамблевого типу до музею в культурно-історичному середовищі.

Розширення сфери впливу музеїв на суспільство, включення усіх видів музеєфікованої спадщини у процеси освіти і виховання, орієнтованість на різну музейну аудиторію перетворює сучасний музей на один із найважливіших елементів культури в умовах сучасної цивілізації. Для зміцнення його позицій в культурному просторі необхідно забезпечити впровадження сучасних технологій – інформаційних, управлінських, проектних¹³. Створення автоматизованих інформаційних систем дозволяє удосконалити інформаційну діяльність музею, уникнути багатократного введення інформації, безперервно поповнювати і коректувати базу даних про музейні колекції.

Одна із актуальних проблем сучасності – доступність світової культурної спадщини для найшироких верств населення. ЮНЕСКО, Європейське співтовариство надають цій проблемі першочергового значення, підтвердженням чого є прийняття «Меморандуму взаєморозуміння», сутність якого зводиться до надання права кожному індивідууму доступу до світової культурної спадщини з допомогою сучасних інформаційних технологій¹⁴. На жаль, музейні фонди України, в яких зосереджено 95% музейних предметів, лишаються недоступними для широкої маси відвідувачів не тільки через відсутність експозиційних площ, але й через політику заборони ознайомлення з фондами простих громадян¹⁵. Проте зарубіжні музеї, навпаки, широко застосовують новітні цифрові технології для поширення інформації про музейні експонати. Всі експонати оцифровуються, створюються бази даних про збірку і колекції для широкого загалу, реалізуючи право рівного доступу громадян до культурної спадщини.

Забезпечення доступу до музейних експонатів є засобом боротьби з декультурацією (незнання власних культурних здобутків) молодих користувачів Інтернету. Зокрема, у Польщі існує програма «Інтернет для шкіл», за допомогою якої музейні експонати залучаються для освітніх та виховних цілей. Для ознайомлення користувачів з європейськими музейними скарбами створена програма EUROPEANA, яка охоплює своєю мережею різні європейські музейні заклади, архіви і бібліотеки. На початку XXI ст. почали функціонувати віртуальні музеї. Так, Віртуальний Музей Канади та Віртуальний Музей Японського Мистецтва знайомлять користувачів з віртуальними виставками, галереями, знайомить з різною інформацією та новинами.

Одним із показників дієвості музею як соціокультурного інституту є його інтеграція у соціальну систему, у загальнокультурні процеси, які відбуваються у країні і світі. Музей майбутнього уявляється активно взаємодіючим з іншими суспільними інститутами – закладами культури, науки та освіти. У таких країнах, як Великобританія, Німеччина, Іспанія, Франція, музейна діяльність будується із врахуванням взаємодії з цими організаціями на основі розробки і реалізації довгочасних проєктів і програм¹⁶. Зокрема експозиції музеїв Великобританії широко використовують для вивчення різних предметів у школі (24% дітей відвідують музеї для навчання). Відповідно музейні заклади співпрацюють з Міністерством освіти. Під час ознайомлення дітей з китайською порцеляною діти розмальовують чашки за музейними зразками. Соціальна служба Лондона співпрацює з Національною галереєю, що дає змогу дітям з інтернатів працювати з професійними художниками. Дана програма пробуджує у дітей цікавість до мистецтва, допомагає сконцентруватися і розслабитися. У рамках програми «Навчання для всіх» музеї організують пересувні виставки у тюрми, школи, лікарні. Для академічної науки музеї формують спільні каталоги, які є доступними у мережі Інтернет. Для поширення знань використовуються новітні технології (комп'ютери, аудіо-гіди). Британський досвід запотребований в інших європейських країнах. Дедалі більше уваги приділяється розвитку аудиторії (audience development – англо-американський термін, який означає покращення музейного сервісу для пошуку відвідувачів і розширення аудиторії). В європейських країнах запроваджують дослідження різних цільових аудиторій і намагаються зробити відвідувачів постійними¹⁷.

Слід зазначити, що вплив процесів соціокультурної комунікації приводить до трансформації музею відповідно до зміни уявлення публіки про нього. Сьогодні масова комунікація належить минулому, тому у новому

тисячолітті кожний музей повинен обирати свої комунікаційні системи. Головне в діяльності музеїв – поєднання живої культури і сьогодення з культурною спадщиною, і колективам музею слід концентрувати свою увагу на побудові двосторонніх відносин і інтерактивної взаємодії з музейною аудиторією, сприймати її як рівноправного учасника комунікативного діалогу, який відбувається у культурному просторі музею.

Володіючи величезним освітнім потенціалом, акумульованим у колекціях фондів і експозиційних матеріалах, музеї сьогодні не тільки повинні активно розробляти технології їх реалізації, але й більш активно освоювати способи збереження і презентації нематеріальних об'єктів культури (фольклор, ритуали, історичні технології, елементи образу життя і т.п.)¹⁸. Сьогодні зусилля музеїв, благодійних фондів, наукових дослідників, спрямовані на збереження культурної спадщини, отримали суспільне визнання як спосіб економічного розвитку територій, де вони функціонують¹⁹. Відродження окремих об'єктів, що становлять цінність для місцевих співтовариств, перетворюється у самостійну індустрію для створення вартої уваги до історичних пам'яток і музеїв, спрямовану на залучення туристів. Без перебільшення можна сказати, що охорона історичної спадщини і сфера туризму та розваг слугують джерелом взаєморозуміння між ними²⁰. Для кращої організації культурного туризму і зниження витрат для вироблення музейних товарів і послуг музейні заклади деяких країн об'єднуються в музейні асоціації. Вони слугують забезпеченню раціонального використання музейних колекцій при організації виставок, оптимізації наукової та колекційної роботи, закупівлі й обміну експонатами. Такі музейні об'єднання ефективно діють у Франції, Великобританії, Австрії²¹.

Без сумніву, реалізація заходів, запозичених із зарубіжного досвіду, має сприяти формуванню в Україні моделі музею XXI століття, як багатофункціонального культурного і наукового комплексу, який у певних історико-соціальних умовах має виконувати роль соціокультурного інституту і здійснювати охорону та використання історико-культурної спадщини шляхом вивчення, проектування, реставрації і музеєфікації об'єктів; розробки і розвитку науково-освітніх програм; відновлення традиційного ведення господарства і промислів на території музею; впровадження музейного маркетингу, сервісних і туристичних послуг.

Актуальним завданням формування музею як соціокультурного інституту є створення спеціалізованого музейного Центру, який би займався моніторингом і науковими дослідженнями музейної справи, надавав науково-методичну допомогу музейним закладам усіх форм

власності і статусу, координував освітні й наукові програми в музеях; важливо розглянути, за європейським прикладом, можливість створення музейної асоціації з числа найбільших національних музеїв України.

Таким чином, музей на різних етапах свого історико-культурного розвитку зазнав еволюції: від зібрання раритетів до соціокультурного інституту. Нові соціокультурні умови причинилися до перетворення традиційної моделі музейної установи, характерною ознакою якої була орієнтація на елітарну публіку, на інноваційну, мета якої – звернення до різних верств населення. Основними факторами трансформації музею як соціокультурного інституту були розвиток інформаційно-комунікативних технологій, економічні і політичні зміни в суспільстві.

Роль музеїв у глобальному просторі культури у XXI ст. і надалі зростатиме, оскільки музей – це система, яка сприяє виживанню в умовах швидкоплинних змін, що відбуваються у світі на основі використання всеосяжних з історичної точки зору баз даних і колекцій, які слугують для передачі соціокультурного досвіду від одного покоління до іншого. Музей як соціокультурний інститут буде актуальним і запотребуваним у сучасному світі, здатним на виживання, якщо збереже свою соціокультурну специфіку, здатність по-новому в нових умовах акумулювати і транслювати соціально-культурну спадщину людства, нації, соціуму.

- ¹ Именная Л. С. Музей в глобальном мире / Л. С. Именная // Вестн. Моск. гос. ун-та культуры и искусств. – 2011. – № 1. – С. 138–143.
- ² Макарова Н. Г. Социокультурные функции музея / Н. Г. Макарова // На пути к музею XXI века. Сб. науч. тр. – М.: НИИК, 1989. – С. 23–29.
- ³ Роль музеїв у культурному просторі України й світу: стан, проблеми, перспективи розвитку музейної галузі: зб. матер. – Д.: АРТПРЕС. – 2009. – 608 с.
- ⁴ Хадсон К. Влиятельные музеи / К. Хадсон / Перевод с англ. – Новосибирск: Сибирский хронограф, 2001. – 426 с.
- ⁵ Денисова И.В. Зрелищные формы в музее как тенденция современности / И. В. Денисова // Известия ПГПУ им. В. Г. Белинского. – 2011. – № 24. – С. 622–625.
- ⁶ Мацкевич М. В. Интерактивность в музее: прямая и обратная перспектива / М. В. Мацкевич // Музейный просвет: сб. стат. под ред. М. Б. Пиотровского и А. А. Никоновой. – СПб., 2009. – С. 137–138.
- ⁷ Грачева Е. С. Интернет и PR–технологии как инновационные ресурсы музея / Е. С. Грачева // Альманах современной науки и образования. – 2010. – № 11. – С. 100–107.
- ⁸ Муханова С.А. Музей как социокультурное явление современного общества / С. А. Муханова // Вестн. Саратовского гос. техн. ун-та. – 2009. – № 2 (20). – С. 125–130.
- ⁹ Trenkel T. Museums Quartier Wien. The History – The Buildings – The Institutions / Trenkel Thomas. – Vienna: by Verlag Carl Ueberreuter, 2003. – 194 p.

- ¹⁰ Лебедев А. Киберпространство вместо конюшен / А. Лебедев // Вокруг Света. – 2003. – № 1. – С. 64–73.
- ¹¹ Холн Г. Мастер-план музейного острова – концепция освоения / Гизела Х. // Музеи мира в XXI веке: реконструкция, реставрация, реэкспозиция: материалы Международной конференции / науч. ред. А. А. Трофимова. – СПб.: Изд. Гос. Эрмитажа, 2010. – С. 22–27.
- ¹² Скобельський В. Як заманити людину в музей ? / В. Скобельський // Голос України. – 2012. – 25 верес.
- ¹³ Пантелейчук І. В. Проблема становлення музейної політики в Україні / І. В. Пантелейчук // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності: зб. наук. пр. – К.: Віпол, 2005. – С. 256–260.
- ¹⁴ Плеська Е. Значення музею як соціокультурного інституту в умовах сучасної цивілізації / Е. Плеська // Вісн. Одеського історико-краєзнавчого музею. – 2007. – Вип. 3. – С. 3–8.
- ¹⁵ Kogolianko G. Problems and Prospects of the Development of Museology in Ukraine / G. Kogolianko, Ё. Antonii, V. Vorotnyak // Codrul Cosminului, XVII. – 2011. – №. 2. – P. 152.
- ¹⁶ Комлев Ю.Э. Социальное партнерство в управлении музейными коммуникациями / Ю. Э. Комлев // Интеллект. Инновации. Инвестиции: акад. журн. – 2011. – № 1. – С. 167–173.
- ¹⁷ Кузьмук О. Роль музеїв у культурному та соціально-економічному розвитку країни: зарубіжний досвід. Аналітична записка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/January2010/04.html>.
- ¹⁸ Каулен М. Е. Роль музея в сохранении и актуализации нематериальных форм наследия / М. Е. Каулен // Культура памяти: сб. науч. стат. – М.: Древле-хранилище, 2007. – С. 124–125.
- ¹⁹ Boniface P. Managing Quality Cultural tourism / P. Boniface. – L.-N.Y.: Routledge, 1995. – P. 92.
- ²⁰ Tourism at World Heritage Cultural Sites. The Site Manager's Handbook. – Paris: ICOMOS, 1993. – P. 8.
- ²¹ Сапанжа О. С. Турист в современном музее: философия просвещения, технология развлечения / О. С. Сапанжа // The problems of museology. – № 2. – 2010. – P. 103–106.

SUMMARY

Oksana Surmach

Museum as a social and cultural institution – the current state and prospects of development

The article analyzes the formation of the modern model of the museum, which is determined by the rapid growth of its existence in the form of socio-cultural space and a corresponding increase in areas of scientific research, studying various aspects of culture and its museum field. Studies reveal features of the museum in its interaction with social institutions, and perspectives of the Museum of the twentieth century.

Keywords: museum, social and cultural institution, museum space, a cultural center, social integration function of the museum.